Archive of SID

مجله علمی سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران، دوره۲۷، شماره۱، بهار۱۳۸۸: ۳۵- ۳۱

● **مقاله تحقیقی** کد مقاله:۰۴

بررسی عملکرد ماماهای شاغل در دفاتر کار در رابطه با رعایت استانداردهای حرفه ای و تأثیر آموزش و ارزیابی مداوم بر آنها در شیراز سال ۱۳۸۶

زهرا یزدان پناهی ۱
لیلا پوریزدان پرست ۲
دکتر سزانه حق پناه۳
محبوبه حاجی فقها ۱*

۱. کارشناس ارشد مامائی، مربی دانشکده پرستاری و مامائی حضرت فاطمه (س) دانشگاه علوم پزشکی شیراز
۲. کارشناس ارشد مامائی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز
۳. دکترای پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز

*نشانی نویسنده مسئول: شیراز- دانشکده پرستاری و مامائی حضرت فاطمه (س)
تلفن: ۰۷۱۱٦٤٧٤٢٥٦
دورنگار: ۰۷۱۱٦٤٧٤٢٥٢

نشانی الکترونیکی:
foghaha2000@ yahoo.com

چکیده

زمینه: مهمترین هدف اصلی برنامه های خدمات بهداشتی – درمانی، تأمین سلامت افراد جامعه است که برای رسیدن به این هدف آموزش استانداردهای حرفه ای همراه با نظارت و ارزیابی دقیق بر عملکرد ارائه دهندگان، نقش مهمی را به عهده دارند. لذا این پژوهش به منظور بررسی عملکرد ماماهای شاغل در دفاتر کار در رابطه با رعایت استانداردهای حرفه ای و تأثیر آموزش و ارزیابی مداوم برآنها انجام شد.

روش کار: این تحقیق یک پژوهش نیمه تجربی است که همه ی (۵۳ نفر) ماما های دارای دفتر کار مورد مطالعه قرار گرفتند. این تحقیق در سه مرحله انجام شد که در هر مرحله پس از مصاحبه، مشاهده، کنترل و ارزیابی عملکرد نمونه ها، پرسشنامه استاندارد اداره نظارت و ارزشیابی موسسات درمانی تکمیل شد و سپس اطلاعات گردآوری شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها : در بررسی میانگین ، نواقص به تفکیک موضوعات بررسی شده و کاهش میانگین به ترتیب از مرحله اول تا مرحله سوم بازدید بررسی شد در موارد رعایت بهداشت محیط و کنترل عفونت($P<0/0001$)، مراقبت از بیمار و پرسنل($P=0/003$)، رعایت بهداشت فردی ($P=0/03$) و رعایت قوانین و مقررات($P<0/0001$) مشاهده گردید.

نتیجه گیری: به موازات آموزش استانداردها ، نظارت مستمر بر عملکرد افراد ضروری می باشد تا نقایص و کمبودها شناخته شده و در اسرع وقت بتوان آن ها را بر طرف کرد و در نتیجه برنامه ی آموزشی با موفقیت کامل انجام گردد.

واژه گان کلیدی: دفاتر کار مامائی، استانداردهای حرفه ای، آموزش، ارزیابی

تاریخ دریافت مقاله:۸۷/۹/٤ تاریخ اصلاح نهایی:۸۸/۳/۱۹ تاریخ پذیرش مقاله:۸۷/۱۰/۲۱

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-23]

www.SID.ir

Archive of SID

مقدمه

اندیشمندان افزایش کارایی سازمانها را در گرو افزایش کارایی منابع انسانی می دانند. افزایش کارایی منابع انسانی نیز وابسته به آموزش، توسعه دانش، مهارت و ایجاد رفتارهای مطلوب برای کار کردن موفقیت آمیز می باشد. در واقع آموزش های اثر بخش و مبتنی بر هدف و سرمایه گذاری بر روی کارکنان ، بهبود عملکرد را در پی دارد.البته آموزشهایی می توانند موجب افزایش کارایی شوند که هدف دار، پیوسته و پر محتوا باشند.

این گونه آموزشها در ارتقای کیفیت و کمیت کارهای نیروی انسانی یک سازمان، موثر هستند[۱].

پیشبرد مطلوب اهداف هر سازمان و اجرای کامل و دقیق طرح ها و برنامه ها در هر مؤسسه مستلزم وجود یک سیستم ارزشیابی ، بازرسی ، کنترل و نظارت مؤثر و قوی و عادلانه است که می تواند (جهت سنجش کارهای فردی و عملیات گروهی و قضاوت در مورد شخصیتهای حقیقی و حقوقی اداری به کار آید)

نظارت شامل اندازه گیری نتایج عملی نسبت به استانداردها (نتایج پیش بینی شده) و در پیش گرفتن اقدام اصلاحی در صورت وجود انحراف از نتیجه است . نظارت بر پایه برنامه ها قرار دارد و به عبارت روشن تر هر چه برنامه ها کامل تر و یک پارچه تر باشد نظارت موثرتری می توان انجام داد. [۲]

بر طبق نظر اسکیلی(scales) ارزیابی بر برنامه ها عبارتست از: بررسی میزان پیشرفت رفتار مطلوب و مورد نظر فراگیر، لذا ارزیابی باید به طور مداوم و مستمر انجام پذیرد تا چگونگی پیشرفت برنامه های آموزشی و میزان دستیابی به نتیجه مطلوب در هر مرحله روشن شود[۳]

مهمترین هدف اصلی در برنامه های خدمات بهداشتی – درمانی تأمین سلامت افراد جامعه از طریق ارائه خدمات مطلوب و مورد نیاز بهداشتی و درمانی است. برنامه های بهداشتی و درمانی زمانی توام با موفقیت هستند، که نظارت و ارزشیابی دقیق بر مبنای معیارهای تعیین شده در مورد آنها اجرا شود (میر حسینی ص۱۱۰-(۱) امروزه بهبود عملکرد مراکز درمانی جهت افزایش کارآیی و اثر بخشی ،یکی از اهداف مهم مراکز درمانی است. در این راستا، ایجاد و پیروی از استانداردها نقش مهمی در افزایش کارآیی مراکز درمانی دارد. [۴]

استفاده از استانداردهای حرفه ای یکی از اساسی ترین اصول ارزشیابی ارائه دهندگان مراقبت سلامت بر پایه اطلاعات نوین است [۵] تا شاغلین حرفه ی پزشکی ، آگاهی های لازم در زمینه های مختلف را کسب نموده و به علاوه بایستی در استفاده از اطلاعات از هیچ کوششی دریغ نکنند تا نتیجه مطلوب حاصل شود[۶].

آموزش مداوم وسیله ای است تا صاحبان حرفهٔ پزشکی به تغییرات سریع در سیستم بهداشتی پاسخ مناسب دهند و مهارت های حرفه ای خود را بیفزایند و صاحبان نظر نیز به هم خوانی نیازهای جامعه با برنامه های آموزش مداوم تاکید دارند، [۷]

نظارت و ارزیابی برنامه های آموزشی باید به طور مداوم و مستمر انجام پذیرد تا چگونگی پیشرفت برنامه های آموزشی و میزان دستیابی به نتیجه مطلوب روشن شود و در صورت انحراف از استانداردها اقدامات اصلاحی صورت پذیرد و برنامه های بهداشتی و درمانی با موفقیت اجرا شود. [۸]

بررسی های مختلفی در زمینه رعایت استانداردها در مراکز درمانی انجام شده است از جمله تحقیقی در سال ۲۰۰۳ در کشور ترکیه با عنوان میزان استفاده از وسایل محافظتی در مطب ها انجام شده که نشان می دهد ماسک و دستکش در تعداد زیادی از مطب ها استفاده گردیده اما آموزش بیشتری در مورد استفاده از عینک محافظتی لازم است [۹]

در مطالعه دیگری که توسط عسکریان و همکارانش (۱۳۸۰) تحت عنوان بررسی وضعیت رعایت استاندارد های بهداشتی محیط در بیمارستانهای دانشگاه علوم پزشکی فارس انجام شد وضعیت بهداشت محیط را در بیمارستانهای مورد مطالعه نسبتاً مطلوب گزارش کردند و وجود آموزش های مدون در زمینه استانداردها و رعایت آنها در ارزشیابی بیمارستان ها را برای ارتقاء وضعیت موجود ضروری می دانند[۱۰]

با توجه به اهمیت آموزش و ارزیابی دقیق بر مبنای معیارهای تعیین شده در موفقیت و ارتقاء کیفی برنامه های بهداشتی و درمانی با هدف بررسی عملکرد ماماهای شاغل در دفاتر کار در رابطه با رعایت استانداردهای حرفه ای و تأثیر آموزش و ارزیابی مداوم بر آنها در شیراز سال ۱۳۸۶ انجام شده که امید است بتوان با توجه به نتایج آن نظارت را براساس عوامل ضروری و مورد نیاز برنامه ریزی،اجرا و ارزیابی کرد و در نهایت به کیفیت مطلوب تری در ارائه خدمات بهداشتی درمانی دست یافت.

روش مطالعه

این تحقیق یک مطالعه مداخله ای از نوع نیمه تجربی است که در آن عملکرد ماماهای شاغل در دفاتر کار در رابطه با رعایت استانداردهای حرفه ای و تأثیر آموزش و ارزیابی مداوم بر آنها در

www.SID.ir

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-23]

Archive of SID

شیراز مورد بررسی قرار گرفت. جامعه پژوهش را کلیه ماماهای دارای دفتر کار (۵۳نفر) در شهر شیراز و حومه تشکیل دادند که همه آنها در مطالعه قرار گرفتند.

بازدید از دفاتر مامایی در هر مرحله توسط دو نفر(یک نفر پژوهشگر و یک نفر کارشناس اداره نظارت و ارزشیابی)صورت گرفت. ابتدا برنامه ریزی جهت بازدید از دفاتر کارمامایی بر اساس جدول کانت و در طی سه مرحله بمدت یکسال صورت گرفت که مرحله اول بازدید عادی و دو مرحله بعد مراحل پیگیری بودند. زمان بازدید در مراحل مختلف برای هر نمونه جهت آموزش و نظارت براساس نظر کارشناسان اداره نظارت وزارت بهداشت و درمان استان فارس تعیین شد تا فرصت کافی جهت رفع نقص داشته باشند. جهت جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه استاندارد اداره نظارت و ارزشیابی موسسات درمانی استفاده گردید که در ابتدا مشخصات فردی نمونه ها تکمیل گردید و پس از آن،عملکرد هر یک از ماماها براساس استانداردهای حرفه ای در سه نوبت مورد مشاهده قرار گرفت، هم چنین به منظور کنترل و ارزیابی اطلاعات آنها با تک تک نمونه ها مصاحبه بعمل آمد. سپس اطلاعات گردآوری شده به پنج گروه طبقه بندی شد که شامل :

۱- موارد قانونی و مقررات مشتمل بر ده سوال با محتوای رعایت ضوابط مربوط به تابلو ، سر نسخه، مهر ، پروانه کار ، تعرفه های مصوب ، ضوابط اخلاقی و شرعی در معاینه بیماران ،آگاهی از قوانین حرفه ای، رعایت حدود نسخه نویسی ، وسایل ضروری در محل کار

۲- موارد بهداشت فردی مشتمل بر شش سوال با محتوای استفاده از روپوش سفید و تمیز ، شستن دستها بعد از تماس با بیمار ، استفاده از وسایل حفاظتی مثل ماسک ، دستکش ، گان ، عینک در حین زایمان

۳- موارد مراقبت از بیمار مشتمل بر شش سوال با محتوای شستن دستها قبل از تماس با بیمار ، داشتن روشویی ، صابون مایع ، تمیز بودن تخت معاینه ، استفاده از دستکش ، رعایت اصول استریلیتی

۴- موارد مراقبت از پرسنل مشتمل بر دو سوال با محتوای کارت انجام واکسیناسیون هپاتیت و توأم در سه مرحله

۵- شاخه بهداشت محیط و کنترل عفونت مشتمل بر ده سوال با محتوای شرایط ساختمانی مناسب دفاتر کار، استفاده از مواد ضدعفونی کننده ، نحوه ی جمع آوری زباله ، ضد عفونی محل کار

در مجموع پرسشنامه حاوی ۳۴ گزینه بود که به هر کدام امتیاز صفر یا یک تعلق می گرفت. به این ترتیب که با مشاهده صحیح انجام شدن هر کدام از موارد در هر نوبت ارزیابی، امتیاز یک و در صورت عدم انجام صحیح آن نمره صفر در نظر گرفته شد و در پرسشنامه یادداشت گردید.

لازم به ذکر است که در مرحله اول بازدید پس از ثابت شدن نواقص موجود با مشاهده و مصاحبه، جهت رفع آنها آموزش چهره به چهره و تذکر شفاهی داده شد و در مراحل بعدی ارزیابی در صورت وجود نقص، نیز آموزش مجدد و تذکرکتبی داده شد. پس از جمع آوری اطلاعات و کد گذاری، داده ها در فرم آماری ثبت گردیده و با استفاده از نرم افزار کامپیوتری SPSS و تعیین میانگین نواقص و آزمون تکرار اندازه گیری تجزیه و تحلیل شدند.

یافته ها

از تعداد ۵۳ مامای مورد بررسی، ۹۷/۷ ٪ دارای مدرک کارشناسی و ۲/۳٪ کارشناسی ارشد می با شند.۵۵/۳٪ آنها از دانشگاه دولتی و ۴۴/۷٪ از دانشگاه آزاد فارغ التحصیل شده اند و میانگین سنی ۳۳±۲۴ سال است. سایر نتایج حاصل از پژوهش عبارتند از:

هم چنین در بررسی میانگین نواقص به تفکیک موضوعات بررسی شده کاهش میانگین به ترتیب از مرحله اول تا مرحله سوم بازدید در موارد رعایت بهداشت محیط و کنترل عفونت($P<۰/۰۰۰۱$)، مراقبت از بیمار و پرسنل($P=۰/۰۰۳$) و رعایت بهداشت فردی ($P=۰/۰۳$) مشاهده شد.

در قسمت رعایت موارد قانونی و مقررات، متغیرهای حدود نسخه نویسی طبق شرح وظایف ماما و استفاده از تعرفه مناسب در مراحل بازدید کاهش میانگین نداشته و بقیه متغیرهای موجود در این قسمت، در مرحله اول تا مرحله سوم بازدید کاهش میانگین بسیار خوبی ($P<۰/۰۰۰۱$) را نشان دادند.(جدول)

نتایج حاصل از پژوهش با تعیین میانگین نواقص و آزمون تکرار اندازه گیری نشان دادکه تفاوت آماری معنی داری بین میانگین نواقص در مراحل بعدی بازدید وجود داشت بطوری که میانگین نواقص در مرحله اول۰/۴۶ ± ۵/۲۳، مرحله دوم ۰/۳۳ ± ۳/۰۸ و در سومین مرحله۰/۱۸ ± ۱/۳۷ با($P<۰/۰۰۰۱$) بود.

بحث

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که آموزش و نظارت مداوم برعملکرد ماماها در رابطه با رعایت استانداردها به طور قابل قبولی مؤثر به نظر

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-23]
www.SID.ir

Archive of SID

می رسد به طوری که میانگین نواقص در کلیه موارد از اولین مرحله بازدید تا سومین مرحله کاهش چشم گیری یافته بود و به نتیجه مطلوبی رسید. سریر و همکارانش (۱۳۸۳) نیز که اثر آموزش رعایت استانداردهای مهار عفونت در مطب های دندانپزشکی شیراز را مورد بررسی قرار دادند با آموزش موارد استاندارد به نمونه های مورد پژوهش به این نتیجه رسیدند که به کار گیری استانداردهای مهارت عفونت در مطب ها با آموزش افزایش یافته است، هم خوانی داشت[۵].

فرزندی پور و همکارانش (۱۳۸۳) در تحقیق خود که روی میزان رعایت استاندارد بیمارستانهای شهرستان کاشان انجام شد، ملاحظه کردند که درمراکز درمانی تحت پژوهش ،استانداردها به میزان ۶۱٪ رعایت می شود و مهمترین عامل کاهش امتیاز استانداردها را فقدان خط مشی و روند کاری استاندارد در واحدهای بخش مدارک پزشکی دانسته و عقیده دارند که عدم وجود متولی خاص در این خصوص در حوزه معاونت سلامت و عدم صدور و پیگیری دستور العمل های مدون و استاندارد، دلیل اصلی این نقطه ضعف است[۴].

با توجه به مطالعات مختلف انجام شده، مشخص می شود که رعایت دقیق استانداردهای حرفه ای یک روش موثر برای ارائه خدمات پزشکی با حداقل آسیب رسانی به ارائه دهنده و مراجعه کننده می باشد.

در این راستا تجزیه و تحلیل آماری نتایج مطالعه حاضر نشان دادکه بین آموزش مداوم رعایت بهداشت فردی و محیط ارتباط معنی داری وجود دارد که نشان دهنده رعایت دقیق این مهم توسط ماماها در دفاتر کاراست.

Kearns و همکارانش در یک بررسی که در کشور ایرلند ، با عنوان مهار عفونت درمطب ها در سال ۲۰۰۱ انجام دادند، دریافتند که روند مهار عفونت در بسیاری از مطب ها انجام گرفته و آموزش بیشتر در برخی زمینه ها مانند استفاده از ماسک و تعویض دستکش ها در میان بیماران لازم است [۱۱].

پژوهش اصغر پور و همکارانش (۱۳۸۶) که به منظور چگونگی به کارگیری روش های کنترل عفونت توسط کارکنان بخش های همودیالیز در ۴ بیمارستان دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام گرفت نشان داد که نحوه ی بکارگیری روش های ضد عفونی کننده در ۵۰٪ محیط ها در سطح مطلوبی بوده و به این ترتیب ضرورت توجه به آموزش استانداردهای حرفه ای و ارزشیابی برای این گروه که مناسب نبود را نشان می داد[۱۲].

بنائیان و همکارش در بررسی میزان آگاهی ماماهای استان چهارمحال و بختیاری نسبت به احکام شرعی و قانونی حیطه مامائی و برخی از عوامل مرتبط با آن به این نتیجه رسیدند که آگاهی کافی نسبت به احکام قانونی در ۱۵/۳٪ و نسبت به احکام شرعی در ۱۱/۳٪ افراد دیده شد و معتقدند که تدوین برنامه های آموزشی مستمر در زمینه مسائل قانونی ضروری است[۱۳].

در این پژوهش نیز مشخص شد که کاهش میانگین کل متغیرهای حدود نسخه نویسی مطابق با شرح وظایف ماما و استفاده از تعرفه مناسب در مراحل مختلف بازدید در حد قابل قبولی نبود. حاجی فقهاء و همکارش نیز در تحقیق خود در زمینه مقایسه میزان آگاهی ماماهای شاغل در دفاتر مامائی، بیمارستانها و درمانگاههای شیراز در سال ۱۳۸۶ از قوانین مجازات اسلامی مربوط به شاغلین حرفه‌های به نتایج مشابهی دست یافتند و پیشنهاد کردند که با توجه به میزان آگاهی ضعیف ماماها از قوانین، بایستی برای پیشگیری از هر گونه تخلف در امور پزشکی دوره های بازآموزی و سمینارهای آشنائی با قوانین و مقررات حرفه ای مدون گردد تا به این طریق افراد بتوانند علاوه بر یادآوری قوانین قبلی حاکم بر جامعه، اطلاعات خود را در رابطه با قوانین و مقررات حرفه ای افزایش داده و به روز نمایند[۶].

با وجود این که، جهت پی بردن به دلایل عدم رعایت قوانین و استانداردها نیاز به بررسی های متعددی است، به نظر می رسد که آموزشهای بیشتر و مؤکد تری باید در این زمینه ها به ماماها داده شود و در صورت نیاز باید از طرف سازمانهای ذیربط ارزشیابی های قاطع تری انجام شود تا به نتیجه مطلوب و مؤثرتری آموزشها دستیابی شود.

در نتیجه، به موازات آموزش مداوم استانداردهای حرفه ای، جهت پی بردن به تأثیر برنامه های آموزشی، نظارت مستمر بر عملکرد نیروها امری اجتناب ناپذیر می باشد تا در طی آن نقایص وکمبودها شناخته شده و در اسرع وقت بتوان آن موارد را پیگیری و بر طرف نمود و در نتیجه برنامه آموزشی انجام شده موفق گردد.

سپاسگزاری

بدینوسیله از همکاری صمیمانه معاونت محترم پژوهشی و اداره نظارت و ارزشیابی بر موسسات درمانی دانشگاه علوم پزشکی شیراز، ماماها و کلیه عزیزانی که نهایت همکاری را در انجام این تحقیق مبذول داشتند، تشکر و قدردانی بعمل می آید.

www.SID.ir

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-23]

Archive of SID

جدول شماره ۱: میانگین نواقص به تفکیک موضوعات مورد بررسی عملکرد ماماهای شاغل در دفاتر کار در رابطه با رعایت استانداردهای حرفه ای و تأثیر آموزش و ارزیابی مداوم بر آنها در شیراز سال ۱۳۸۶

موارد مورد ارزیابی مراحل بازدید	بهداشت فردی	مراقبت از بیمار و پرسنل	رعایت بهداشت محیط و کنترل عفونت	رعایت موارد قانونی و مقررات	میانگین کل نواقص
	Mean & SD	Mean & SD	Mean & SD	Mean & SD	Mean & SD
مرحله اول	۰/۱۴۶ ± ۰/۰۵۱	۰/۲۹ ± ۰/۰۹	۰/۲۹ ± ۰/۰۶۵	۱/۸ ± ۰/۲۹۹	۵/۲۳ ± ۰/۴۶
مرحله دوم	۰/۶۲۵ ± ۰/۰۳۵	۰/۰۸ ± ۰/۰۶	۰/۷۲۹ ± ۰/۰۶۵	۰/۷۲۹ ± ۰/۱۳۶	۳/۰۸ ± ۰ /۳۳
مرحله سوم	۰/۲۰۸ ± ۰/۰۲	۰/۲ ± ۰/۰۲	۰/۱۸۸ ± ۰/۵۷	۰/ ۱۴۶ ± ۰ /۰۷۳	۱/۳۷ ± ۰ /۱۸
P Value	P<۰/۰۳	P<۰/۰۰۳	P<۰/۰۰۰۱	P<۰/۰۰۰۱	P<۰/۰۰۰۱

مراجع

1- *Selsele M. Education & its relation to improvement of function .1384. http://www.civilica.com/Paper-NCPM02-NCPM02_037.htm. Persian.*

2-- *Khalili A. Hospital management. Kooshamehr publication.1376 Tehran. Persian.*

3- *Scales, F. Nursing curriculum: development, structure, functions. Norwalk Century crofts, 1985.*

4- *Farzandipoor M., Asefzadeh S., Rabeei R.Assessment of consideration on the importance of Medical Records Department standards of Kashan Hospitals.Hayat J. 2004 ;28(1): 28-33. Persian.*

5-*Sarir M, Zandinezhad F. The Effect of Education on Infection Control Measures in Shiraz Dental Offices (2002-2004). Shiraz Univ. Dent. J. 2006; 6(3, 4):17-25. Persian.*

6- *Mahboube Haji Foghaha, Tahere Keshavarz. The rate of midwives' awareness of working at midwifery offices, hospitals and clinics in Shiraz from Islamic Punishment Laws related to medical practitioners in 2007.Sci J Forensic Med. 2008;49(1): 18-21.Persian.*

7- *Jalali R, Abdul-maleki P, Kahrizi M. Continuous nursing education from nurses' point of view. Behboud J. 2006; 28(1): 67-75. Persian.*

8- *Yazdanpanahi Z, Pouryazdanparast L, Hagpanah Sand Saem J. The assessment of the effectiveness of continuous evaluation and education in usage of standard rules in midwifery offices in Shiraz (2001–2002).Journal of Midwifery & Women's Health. 2005 September-October; 50(5): 442.*

9-*Oztürk M, Ozeç I, Kiliç E. Utilization of personal protective equipment in dental practice. Int Dent J. 2003 Aug; 53(4):216-9.*

10- *Askarian M, Khalooei A, Karimi A, Eimanieh MH, Razmara H. A survey of the observance of environmental health standards in university associated hospitals in Fars, 1380. Armaghane danesh J. 2002; 27(7): 31-38. Persian.*

11- *Kearns HP, Burke FJ ,Cheung SW. Cross-infection control in dental practice in the Republic of Ireland .Int Dent J. 2001 Feb; 51(1):17-22.*

12- *Clinical practice in infection control methods in hemodialysis units. Hayat J. 2007; 32(1): 63-72 Persian.*

13- *Banaeian Sh, Sereshti M. Knowledge of midwives, from Chaharmahal and Bakhtiary province to ward midwifery legal and religious commandments and some of the relevant factors in 2006. Shahrekord University of Medical Sciences J. 2007; 35(2): 37-44. Persian.*

[Downloaded from jmciri.ir on 2026-11-23]

www.SID.ir